

de înălțimi, de acțiune, de a transforma lumea. Inima îi concentrează trăirile, îi generează forța de luptă, îi vitalizează visele. Această mirare, determinată de prea multă trăire, stipulează o exploatare a pupilei mărite. Arta devine similară cu orbirea homerică, cea care poate să se privească și nu are percepția văzului decât pentru imagine. Emil Loteanu acceptă orbirea prin ardere, ceea ce înseamnă că el preferă să vadă ceea ce depășește limitele umanului.

Referințe bibliografice

1. Plămădeală, Ana-Maria. *Mitul și filmul*. Chișinău: Epigraf, 2001.
2. Gheațău, Mihail. „Ochiul lui Dumnezeu”: o istorie vizuală a unor simboluri. Iași: Doxologia, 2014.
3. Eliade, Mircea. *Sacral și profanul*. București: Humanitas, 1995.

MONUMENTUL SFÂNTULUI FRANCISC DIN GALAȚI

Radu MOȚOC,
Făgăraș

Abstract

Autorul, Radu Moțoc, în articolul său se referă la monumentul Sfântului Francisc din Assisi (Italia), dezvelit la Galați (România), în anul 1926. Sfântul Francisc s-a născut în 1181, la Assisi, Italia, și a decedat în 1226, la Porțiuncula, lângă Assisi. A fost întemeietorul Ordinului Fraților Minori (Ordo Fratrum Minorum, OFM), ordin călugăresc cunoscut sub numele de Ordinul franciscan, diacon, patron al Italiei, al orașului San Francisco etc.

Keywords: monument, Sfântul Francisc de Assisi.

* * *

Comemorarea a 700 de ani de la moartea Sf. Francisc de Assisi în 1926, a fost un bun prilej de manifestare pe plan mondial, cu precădere în mediul religios catolic, cu diferite modalități de manifestare:

– guvernatorul din Ierusalim, Sir R. Storrs, cu ocazia acestui eveniment a decis ca o stradă din Ierusalim să-i poarte numele¹;

– Papa de la Roma a emis o enciclică (circulară papală adresată tuturor catolicilor, cuprinzând directive oficiale în probleme religioase, etice sau social-politice) cu această ocazie, în care scria: „Preamărind opera acestui mare prieten al omenirii, invită toată creștinătatea la schimbarea obiceiurilor și la întoarcerea pe calea virtuții și a evlaviei”²;

– în România a fost editată o lucrare intitulată *Viața Sfântului Francisc din Assisi*, redactată de parohul de Adjudei, jud. Roman – C.S. Felix Raffaeli, din Ordinul Franciscan. Cartea putea fi cumpărată de la Seminarul Franciscan din Hălăucești, jud. Roman, dar și de la redacția *Curierului* din Galați³.

A fost o excelentă inițiativă pentru cunoașterea în profunzime a personalității acestui sfânt.

„Sf. Francisc s-a născut în Assisi, foarte aproape de Perugia și de celebrul centru de ceramică din Deruta, la 16 septembrie 1182, având drept părinți: Petru Bernardone și dona Pica de Bourlemont din Provența.

¹ *Curierul* Parohiei Catolice din Galați. Anul II, iunie 1926, nr. 1 (13), p. 18.

² Ibidem, iulie 1826, nr. 2, p. 38.

³ Ibidem, p. 36.

Deștept, nobil la suflet, îi plăceau pe trecerile curate. În anul 1207, se leapădă însă de toate și începe o viață pocăită și săracă.

Luminat de Dumnezeu, întemeiază la Rivortorto, la 16 aprilie 1209, *Ordinul Fraților Minori*. După trei ani, la 19 martie, fondează împreună cu Sf. Clara *Ordinul Doamnelor sărace* numite și *Clarise*, iar în 1221, *Ordinul III de Pocăință* cu Fericitul Luchesi.

În anul 1224, la 14 septembrie, a primit sfintele Stigmat pe muntele Alverniei, iar la 4 octombrie 1226 își încheie viața serafică cu o moarte glorioasă.

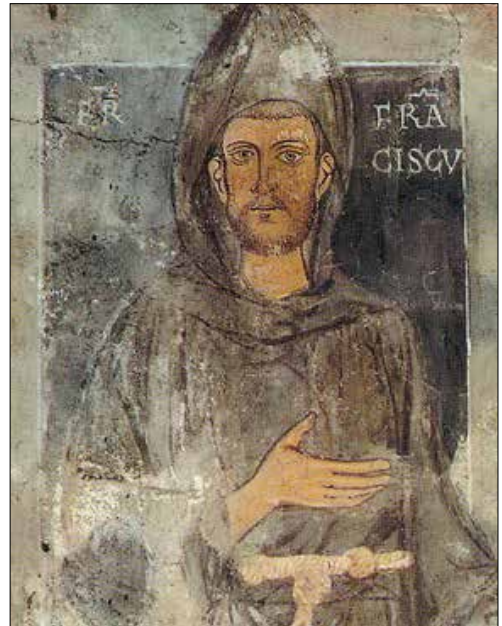
A fost canonizat la 16 iulie 1228 și trupul său a fost transportat în marea biserică a *Fraților Minori Conventuali*, în 1230.¹

Sunt doar câteva exemple din nenumăratele acțiuni care au marcat acest eveniment pe plan mondial, scos în evidență de *Curierul Parohiei Catolice din Galați*, care apărea lunar, începând cu anul 1925.

Sărbătorirea celor 700 de ani de la moartea Sf. Francisc din Assisi a fost un bun prilej pentru comunitatea catolică din Galați, și nu numai, să marcheze acest eveniment prin ridicarea unui monument, care să-l reprezinte pe acest sfânt. Inițiativa acestui eveniment aparține parohului **Uldelico Cipolloni**, organizatorul care, cu mult timp înainte de ziua planificată pentru dezvelirea monumentului, a prevăzut mai multe acțiuni, inclusiv colectarea unor sume importante de bani, care să acopere cheltuielile prin donații publice. Acest lucru este reflectat prin publicarea listelor cu numele donatorilor, care au apărut chiar din primele numere ale *Curierului* din Galați în anul 1925.

Dacă în iunie 1926 lista cuprinde 16 donatori cu o valoare totală de 11 000 lei, sumele donate anterior ajunseră deja la un total de 70 680 lei. Donatorii erau atât

¹ Ibidem, noiembrie-decembrie 1926, nr. 6-7, p. 108.

Francisc de Assisi (frescă din sec. al XIII-lea)

din țară, cât și din străinătate, dar marea majoritate erau din Galați. În aceste liste apare și un donator discret din Galați, care este consemnat numai cu inițialele lui, N.N. Interesant este și faptul că acest gălățean, cu siguranță nu era un om bogat, pentru că dona sume lunare, care în final au ajuns la importanta sumă de 9510 lei, ce reprezintă 5,5 % din totalul de 174 470 lei indicați ca fiind colectați în final, până în luna februarie 1927.

Evenimentul care avea ca principal obiectiv dezvelirea monumentului consacrat Sf. Francisc din Assisi, în data de 3 octombrie, a fost precedat de mai multe acțiuni:

– în zilele de 1 și 2 octombrie a fost împodobită curtea bisericii cu sute de steaguri și cu verdeață, oferind un aspect impunător și o priveliște încântătoare. În vârful turnurilor bisericii, fâlfâiau două mari steaguri naționale;

– curtea bisericii era iluminată de 250 becuri electrice și 700 becuri în interiorul bisericii;

– începând cu ziua de 23 septembrie, au început **9 conferințe** la ora 6 după-amiază în Biserica Catolică din Galați, care aveau ca scop prezentarea vieții Sf. Francisc din Assisi, urmate de o ceremonie, care pregătea evenimentul. Cel care ținea aceste conferințe era **Dominic Niculaeș**, rectorul Seminarului Franciscan din Hălăuțești. Verva lui oratorică și posedarea perfectă a limbii române au constituit succesul deplin al acestei acțiuni de informare¹.

Cu o seară înainte, pe 2 octombrie, a sosit de la Iași episcopul catolic, Monseniorul Mihai Robu, însoțit de un eminent profesor de muzică la Seminarul Episcopal din Iași, Bronislau Falewski.

Lista celor care au onorat această importantă manifestare conține și alte personalități precum:

- superiorul franciscanilor din Moldova, Pr. Bonaventura Morariu;
- parohul din Fărăoani, pr. Mihai Bejan;
- vicarul Parohiei de Bacău, pr. Bonaventura Romilă;
- parohul de Tulcea pr. Luigi di Benedetto;
- parohul din Prăjești, jud. Bacău, pr. Vicențiu Vella.

Nu au lipsit reprezentanți ai satelor din diferite parohii catolice din Moldova, în costume naționale. Din partea oficialităților străine acreditate în țară, dar și oficialităților locale, trebuie semnalate următoarele:

- Consulul General al Italiei, Belgiei și Franței;
- prefectul Poliției și Siguranței Statului;
- superioara Institutului Notre Dame de Sion;
- prefectul de Galați, Opreșanu;
- secretarul Comisiunii Europene².

În ziua de **3 octombrie 1926**, cu toată vremea posomorâtă, o mulțime de gă-

lățeni îmbrăcați de sărbătoare au umplut Biserica Catolică, dovedită total neîncăpătoare pentru un asemenea eveniment. La ora 9 dimineața, Î.P.S. Monseniorul Mihai Robu începe *Pontificala solemnă*, asistat de mai mulți preoți franciscani. Corul Bisericii Parohiale din Galați, sub conducerea cucernicului părinte Egidiu Vidoni, fiind acompaniat la orgă de profesorul Bronislau Falewski din Iași, a executat o *Liturghie pe trei voci*, solistă fiind doamna Restani, care a impresionat asistența. După efectuarea acestei slujbe, asistența a ieșit din biserică, înconjurând monumentul, care urma să fie dezvelit.

În spatele monumentului a fost amplasat Corul Bisericii și Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret din Galați. Cel care a luat primul cuvântul a fost parohul care a inițiat acest eveniment, **Uldelico Cipolloni**. Din acest discurs semnalăm un fragment: „În cinstea Sfântului Francisc s-a ridicat acest măreț Monument, care va fi gloria nu numai acestei Biserici, a Comitetului ei, a tuturor catolicilor din Galați, ci și a întregului oraș... Sf. Francisc din Assisi este vrednic de a fi onorat de toată suflarea omenească... Acest Monument este ridicat cu ofrandele generoase ale catolicilor din Galați; deși și din alte părți a venit ajutorul, totuși enoriașii mei gălățeni au dat cel mai larg concurs și de aceea către ei să mergă azi mulțumirea mea cea plină de recunoștință pentru această operă, de care ei se vor putea fâli”³.

Cel care a conceput cum să arate și din ce material să fie realizat monumentul este **Antonio di Nocera**. Dar sculptorul care a făcut din marmură pe Sf. Francisc din Assisi este **Felice Ruta**, care este menționat pe ultima treaptă a monumentului.

La invitația parohului, după terminarea discursului, cel mai mic copil din

¹ Ibidem, p. 87.

² Ibidem, p. 88-89.

³ Ibidem, p. 91-93.

Școala Parohială Catolică din Galați, **Weiss Ladislau**, a tras sfoară și astfel a descoperit Monumentul, moment în care au sunat clopotele bisericii și orchestra Regimentului 11 Siret a intonat un marș triumfal. Momentul solemn a hipnotizat mulțimea și nu puține lacrimi s-au văzut, curgând din ochii asistenței.

În momentul dezvelirii Monumentului, cerul, care până atunci era posomorât și chiar câteva picături de ploaie începuseră să cadă, s-a luminat, iar soarele, ca prin minune, s-a arătat. A fost un fenomen? o simplă întâmplare? o minune? Cert este că toată lumea a constatat faptul că toată ziua în continuare a fost superb de frumoasă.

Episcopul catolic sfințește Monumentul, stropindu-l cu agheasmă. A urmat un erudit discurs pronunțat de superiorul franciscanilor, pr. **Bonaventura Morariu**, care a fost axat pe activitatea fiilor Sfântului Francisc¹. Au urmat mai multe discursuri, precum cel al consulului general al Italiei, **Cav. Luigi Arduini**, care a vorbit în limba italiană.

Dar, în mesajul rostit de secretarul Comitetului parohial, **Constantin Mattiato**, merită a fi evidențiat un paragraf interesant: „Chipul smerit al sărăcuțului din Assisi, concretizează sacrificiile și suferințele ce de-a lungul veacurilor au pregătit triumful mării familii franciscane, ce a avut menirea de a propovădui nobilul sentiment de pietate și dragoste către aproape, de care a fost însuflețit întemeietorul ei, Sfântului Francisc din Assisi.

Părăsind Italia în anul 1218, s-au îndreptat spre Scîția, Dobrogea românească de astăzi, primii misionari franciscani, care au început a propaga învățăturile marelui lor maestru, înfruntând cu bărbăție toate privațiunile la care erau supuși, numai pentru triumful misiunii lor... Tot

către dânsul îndreptăm gândurile noastre, rugându-l să patroneze acest oraș și să vegheze scumpa persoană a M.S. Regele Ferdinand, dându-i putere să cârmuiască iubita lui țară cu înțelepciune, în vremuri tot mai înălțătoare.”²

La finele discursului, Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret a intonat *Imnul Regal*, iar asistența oficială s-a ridicat în picioare. Strălucita festivitate s-a încheiat în biserică, unde asistența a putut asculta un concert religios de excepție atât prin interpretare, cât și prin programul muzical. Concertul a început la orele 5 p.m. și a fost susținut de Corul Bisericii Catolice din Brăila și din Craiova, sub conducerea vicarului Parohiei Catolice din Brăila, pr. Niculae Mahaci, acompaniat la orgă de pr. Bronislau Falewski.

Concertul a cuprins un program în care au fost interpretate practic toate genurile muzicale până la acea dată începând cu:

– **cântecul melodic** din secolele II-IX, care a cuprins opt partituri printre care și un *Te Deum* (imnul ambrosian);

– **polifonia** din secolele X-XVI. Din cele șase partituri cântate, semnalăm: *Principiile muzicii*, de Josquin de Près (1440); *Lauda Sion*, de Palestrina Pierluigi, care a înființat Școala Romană (1524-1594); și, evident, o compoziție a lui J.S. Bach, *O Haupt voll Blut*;

– **armonia** din secolele XVII-XVIII, care pune în valoare orga și orchestra. Sunt interpretate la orgă celebra *Toccată și Fuga în Re minor* de Bach;

– **clasicismul** din secolele XIX-XX este reprezentat în concert de o arie de Haydn și *Ave Verum* de Mozart³.

După acest rafinat concert, în care s-au cântat 22 de partituri muzicale, fațada bisericii a fost iluminată cu cele 250 de becuri electrice, iar Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret „a cântat cele mai alese bucăți până la orele 11 noaptea”.

¹ Ibidem, p. 93-95.

² Ibidem, p. 96-97.

³ Ibidem, p. 98-99.

Și pentru că Sf. Francisc din Assisi a decedat în ziua de 4 octombrie, întreg clerul și o parte din credincioși au intrat în Biserică pentru a săvârși *Liturghia solemnă* cu permisiunea Papei Piu al XI-lea, fiind acompaniată de corul bisericesc. Întreaga ceremonie s-a terminat la orele 2 noaptea, lăsând în sufletele credincioșilor o amintire plăcută și frumoasă prin diversitatea și amploarea manifestărilor, care au fost organizate cu foarte multă grijă.

Sf. Francisc din Assisi a fost un inovator în religie. Fire contemplativă, calmă,

adânc înțelegătoare a sufletului omenesc, rămâne departe de patima frământată, de exaltarea tragică a flafelanților, ori de sălbăticia crudă a anahoreților, care umpleau văgăunile Apeninilor din Umbria ori din Abruzzi. Cu toate că și el – băiatul neguțătorului Bernardone din Assisi – și-a împărțit averea la săraci, a îmbrăcat ciliciul de șiac, s-a încins cu funia umilinței și a proslăvit sărăcia cea mai desăvârșită a trupului¹.

---

¹ Ibidem, octombrie 1926, nr. 5, p. 76.